

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Виолета Йорданова Ванева

за дисертационен труд на Калинка Гайтанинчева

докторант към катедра „Педагогика“

при Факултета по Педагогика на ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград

на тема: **„Етнокултурни фактори за неуспех в училище I - IV клас“**

В търсене причините за неуспеха на учениците в училище са провеждани много изследвания в различни страни и у нас. През последните години вниманието към неуспяващите, трудно обучаваните се засили и във връзка с нарастването на отпадането от училище сред някои етнически групи. Анализът на психологическите, социално-икономическите и демографски фактори показва една доста трайна тенденция броят на неуспяващите и отпадащите да нараства сред определени части на населението. Независимо от различните европейските фондове, многобройните проекти и инициативи за промяна на това положение, резултатите са твърде незначителни. Затова едно конкретно изследване на причините и факторите, които са в основата на неуспеха в началното училище в определени региони на страната, е своевременно и необходимо, за да се потърсят и по-ефективни начини за преодоляването на тази тенденция. Визирането на етнокултурните фактори като фокус на изследването не стесняват, а по-досоро позволява да се проучи положението в дълбочина и с по-голяма прецизност.

Представеният за оценка дисертационен труд на Калинка Гайтанинчева е в обем 240 страници текст, включващ и 32 таблици и 32 фигури. Приложението съдържа четирите въпросника, чрез които е събрана информацията от родители, учители, директори и експерти.. Библиографията включва 138 заглавия, от които 117 са на кирилица, 9 на латиница и 12 интернет източника.

Дисертационното изследване е направено в реална педагогическа ситуация, която отразява максимално достоверно нагласите и отношението на изследваните лица по проблема и задълбочен анализ на различните му теоретични и практични измерения.

Структура на дисертационното изследване.

Дисертационния труд е структуриран в 3 глави, които задават основните параметри на изследването в следната взаимовръзка – същност и обща характеристика на неуспеваемостта в училище - причини, тенденции, политики, законови разпоредби и фактори (първа глава),

проявление на етнокултурните фактори в образованието, като конкретно е разкрита етнокултурната селищна среда на училищата в общините Гърмен и Хаджидимово – население, образование, заетост и безработица (втора глава), емпирично изследване на училищната неуспеваемост отвътре, представена като скрита програма, която програмира неуспеха в училище (трета глава). Авторката показва изследователска култура и умения за анализ и в резултат е налице едно сравнително пълно изследване, чрез което се очертават етнокултурните, социалните, икономическите фактори; факторите извън пряката образователна сфера, институционалните фактори; факторите, свързани с образователната система, ролята на ръководители, учители и родители в образователно-възпитателния процес в тези селища.

В очертаната по-обща структура са изведени параграфи, в които са представени и анализирани проблеми като отпадането от училище, състава на никога не посещавали училището лица, необходимостта на подлежащите за задължително училищно обучение Целта, задачите и хипотезите са формулирани коректно.

Инструментарият е адекватен на избраните изследователски подходи. Извадката е гнездова, подбрана от селища от регион Гоце Делчев и включва 50 родители, 50 ученици, 50 учители, 5 директори на училища, 7 експерти. Броят на експертите, макар и малък, дава основание за достоверност на обобщените експертни оценки, защото те са от различни общини. Проведеното проучване е извършено в пет насоки, ръководено от идеята, че етнокултурните традиции оформят определена социо-културна система, която скрито влияе върху образователните ситуации на подрастващите. Определените 5 критерия чрез които се проследява влиянието на етнокултурните фактори са подбрани точно и дават възможност за обективна преценка на съществуващото положение. Прилагането им е основа за последвалия анализ в трета глава. При анализа на данните в трета глава вниманието, което се отделя на данните от НСИ е почти толкова, колкото е отделено на данните от собственото проучване. Интерпретацията на отговорите е малко схематична и особено в 3.8. е недостатъчно подплатена с количествени данни, въпреки че е направена в светлината на формулираните изследователски задачи.

Приноси на дисертационния труд. Те могат да бъдат обобщени на теоретично и практико-приложно равнище и са представени адекватно на постигнатото от авторката:

На теоретично равнище

- Направен е задълбочен опит за диференциране на често срещаните в педагогическата литература понятия, характеризиращи неуспехът в училище от началното до средното образование: училищна неуспеваемост, отпадане от училището, напускане на училище.

- На базата на изследване специфичните особености на образованието в пет селища от регион Гоце Делчев, в които преобладават етнически общности се очертава една реална картина за причините и факторите, влияещи върху отношението на родители и ученици към училищното обучение и неговата ценност.
- Анализът на отговорите на изследваните лица разкриват вътрешните, действителни механизми, определящи неуспехът на учениците от ромските общности, които противоречат на декларираните.

На практико-приложно ниво

- Разработени са въпросници, които могат да бъдат използвани за следващи проучвания в други области на страната, за да се очертаят разликите и сходствата в различните региони с нееднородно етническо население.
- Изведени са конкретни препоръки, които трябва да се отчитат при прилагането на различните мерки за намаляване училищната неуспеваемост.
- Очертани са факторите, които са действителна бариера пред интеграцията и ефективността на образованието в региони с преобладаващо етническо население: бит, традиции, семеен и социален контрол и др.

Направените изводи са коректни и аргументирани, но мисля, че те трябваше да обвържат с всяка отделна задача, поставена в дисертационния труд, а не само с конкретизиране значението и ролята на всеки фактор за неуспеха в училище. Статистическата обработка на данните е сравнително добре онагледена и позволява да се потвърди издигнатата хипотеза.

В представения дисертационен труд Калинка Гайтанинчева показва сензитивност към един значим и актуален проблем, за преодоляването на който има сериозни трудности и в това отношение нейната разработка определено е крачка и принос към намиране на адекватни решения.

На основата на достойнствата и приносите на направеното изследване давам положителната си оценка за представения дисертационен труд. На това основание предлагам на уважаемото Научно жури да даде положителен вот за присъждането на образователната и научна степен „ДОКТОР” на Калинка Гайтанинчева в областта на висше образование 1. Педагогически науки, по професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност – Теория на възпитанието и дидактика.

05.12.2016 г.

Гр. Русе

.....

(доц. д-р Виолета Ванева)